

Nr 335.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av 18 § 1 mom. förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket; given Stockholms slott den 14 november 1941.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om ändrad lydelse av 18 § 1 mom. förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Förslag
till
förordning om ändrad lydelse av 18 § 1 mom. förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.¹

Härigenom förordnas, att 18 § 1 mom. förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

18 §.

1 mom. I varje tobaksvaras priskurantpris skall skatt ingå dels med ett belopp, vilket motsvarar nedanstående procent av priskurantpriset eller i fall, som avses i 22 § 2 mom. fjärde stycket, av varans värde, dels ock med nedan angivna, i förhållande till varans myckenhet bestämda belopp, nämligen:

	För inom riket tillverkad vara			För till riket införd vara		
	Procent av priskurantpriset eller värdet	Belopp för		Procent av priskurantpriset eller värdet	Belopp för	
		1 st.	1 kg.		1 st.	1 kg.
		öre	kr.		öre	kr.
Cigarrer	52	0.8	—	56	4	—
Cigarrcigarretter	60	0.4	—	61	2	—
Cigarretter med fast pappersmunstycke	70	0.2	—	61	1.3	—
Cigarretter utan fast pappersmunstycke	70	0.2	—	61	1.3	—
Röktobak	71	—	1.50	71	—	1.50
Tuggtobak	43	—	1.—	53	—	1.50
Snus	57	—	0.75	59	—	1.50

I skattehänseende — — — 3.3 gram.

Denna förordning träder i kraft den 1 december 1941.

¹ Senaste lydelse av 18 § 1 mom., se SFS 1941:305.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 november 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför:

Enligt gällande bestämmelser utgår tobaksskatten dels med viss procent av varans priskurantpris eller varans värde, dels ock med visst efter varans myckenhet bestämt belopp. Skattesatserna återfinnas i 18 § 1 mom. förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket. Dessa skattesatser ha under åren 1939—41 blivit föremål för jämkning vid fyra olika tillfällen. De nu gällande skattesatserna, som innefattas i en den 30 maj 1941 utfärdad förordning (nr 305), vilken trädde i kraft den 1 juni 1941, framgå av följande sammanställning:

	För inom riket tillverkad vara			För till riket införd vara		
	Procent av priskurantpriset eller värdet	Belopp för		Procent av priskurantpriset eller värdet	Belopp för	
		1 st.	1 kg.		1 st.	1 kg.
		öre	kr.		öre	kr.
Cigarrer	40	0.8	—	44	4	—
Cigarrcigarretter	52	0.4	—	53	2	—
Cigarretter med fast pappersmunstycke	64	0.2	—	55	1.3	—
Cigarretter utan fast pappersmunstycke	68	0.2	—	59	1.3	—
Röktobak	67	—	1.50	67	—	1.50
Tuggtobak	43	—	1.—	53	—	1.50
Snus	51	—	0.75	53	—	1.50

Statsverkets inkomst av tobaksskatt har i riksstaten för budgetåret 1941/42 upptagits till 160 miljoner kronor.

Med hänsyn till de på grund av rådande krisläge starkt ökade statsutgifterna har styrelsen för aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet av mig anmodats verkställa en utredning angående skärpt tobaksbeskattning, därvid borde eftersträvas att snarast erhålla en ökning av inkomsterna av tobaksskatten

med minst 20 miljoner kronor. Till fullgörande av detta uppdrag har styrelsen överlämnat en den 30 oktober 1941 dagtecknad, inom bolaget upprättad pro-memoria, i vilken bland annat anföres:

Den omständigheten, att efter den 1 oktober detta år enbart munstycks-cigarretter och några få märken av en standardiserad rökto-bak av lägre kvalitet komma att tillverkas och att erfarenhet ännu saknas om, huru dessa tobaksvaror komma att emottagas av den rökande allmänheten, gör det sär-skilt vanskligt att nu med någorlunda visshet uppskatta storleken av det belopp, som under budgetåret 1941/42 kan anses komma att inflyta i tobaks-skatt.

Om man gör det antagandet, att i stort sett samma kvantiteter tobaksvaror till nu gällande priser komma att försäljas under innevarande budgetår som under nästföregående budgetår, varvid hänsyn dock tages till vissa mera normala förskjutningar olika varuslag emellan samt till de onormalt stora försäljningsbelopp, som influtit under juli—september månader detta år, ävensom till att värdeskatten å cigarretter efter övergång från cigarretter utan munstycke till enbart munstyckscigarretter nedgår från 68 till 64 %, skulle man nå fram till följande försäljningsbelopp och skatteresultat:

Tabell I.

	Kvantitet Antal st. eller kg.	Värde kronor	T o b a k s s k a t t			
			i förhållande till värdet	i förhållande till mycken- het	Summa	
Cigarrer	20,500,000	4,904,000	1,961,600	164,000	2,125,600	
Cigarrecigarretter	175,000,000	21,119,000	10,981,880	700,000	11,681,880	
Cigarretter med munstycke	1,427,950,000	94,918,000	60,747,520	2,855,900	63,603,420	
» utan »	747,050,000	51,695,000	33,084,800	1,494,100	34,578,900	
Rökto-bak	1,530,000	52,403,000	35,110,010	2,295,000	37,405,010	
Tuggto-bak	35,000	805,000	346,150	35,000	381,150	
Snus	3,530,000	22,557,000	11,504,070	2,647,500	14,151,570	
			248,401,000	153,736,030	10,191,500	163,927,530

Innan man närmare ingår på att undersöka, huruvida möjligheter kunna föreligga för att i tobaksskatt ytterligare uttaga ett så högt belopp som 20 miljoner kronor per år, torde det vara lämpligt att kasta en återblick på de prisförhöjningar, tobaksvarorna undergått sedan den 1 oktober 1939. Till belysande av detta spörsmål har gjorts vissa försök att få fram en prisindex för de olika slagen av tobaksvaror, varvid man som bas tagit de medelför-säljningspriser, som gällde under tidsperioden $\frac{1}{1}$ 1939— $\frac{30}{100}$ 1939 och som grunda sig på den sammanlagda omsättningen av tobaksmonopolets egna tillverkningar och tobakshandlarnas import. Resultatet av dessa beräkningar framgår av tabell II, där inverkan av de företagna prisförhöjningarna efter den 1 oktober 1939 angivits i såväl absoluta som relativa tal.

Såsom av tabellen framgår har tobaksvarornas pris sedan krigsutbrottet stigit i genomsnitt med 38 %. Härvid är dock att märka, att den verkliga prisstegringen på tobaksmonopolets varor är något högre, än vad som fram-går av dessa medelsiffror, på grund av att importvarorna, som i genomsnitt alltid äro dyrare än de inhemska tobaksvarorna, såldes i ganska stor om-

Tabell II.

	Genomsnittspriser å totalomsättningen av tobaksvaror inom landet i kr pr 1,000 st. eller 1 kg.				
	Före prishöjningarna Jan. — sept. 1939	Efter prishöjningarna			
		1	2	3	4
		gällande samtl. varuslag. Ikraftträd. okt.—nov. 1939	gällande samtl. varuslag. Ikraftträd. 27 maj—3 juni 1940	gällande rök-tobak & rök-stång. Ikraftträd. 17 febr. 1941	gällande rök-tobak & rök-stång. Ikraftträd. 12 maj 1941
Cigarrer	214.04	228.28	252.24	252.24	252.24
Cigarrcigarretter.....	92.95	101.71	122.13	122.13	122.13
Cigarretter med munstycke	24.69	28.92	33.22	33.22	33.22
› utan ›	51.58	60.21	70.48	70.48	70.48
Röktobak	21.40	23.89	27.90	30.76	34.30
Tuggtobak	15.17	16.75	19.88	21.74	23.24
Snus	3.91	4.36	6.40	6.40	6.40
P r i s i n d e x					
	Före prishöjningarna	Efter prishöjningarna			
		1	2	3	4
Cigarrer	100	107	118	118	118
Cigarrcigarretter.....	100	109	131	131	131
Cigarretter med munstycke	100	117	135	135	135
› utan ›	100	110	129	129	129
Röktobak	100	112	130	144	160
Tuggtobak	100	110	131	143	153
Snus	100	112	164	164	164
Samtliga varuslag	100	111	132	135	138

fattning under perioden januari—september 1939, varemot importen nu är obetydlig. Den 38-procentiga prisstegringen är ju endast ett siffermässigt uttryck för tobaksvarornas fördyring, och man bör därför i detta sammanhang icke glömma, att den rökande allmänheten säkerligen kommer att betrakta det som en ytterligare fördyring av tobaksvarorna, då den i fortsättningen endast erhåller piptobak av lägre kvalitet och de nya munstyckscigarretterna, genom vilka förändringar tobaksmonopolet gjort betydande inbesparingar, utan att utförsäljningspriset därför sänkts.

Därför bör man i nuvarande läge bestämt avvisa tanken på att vidtaga någon prisförhöjning på röktobak och de nya munstyckscigarretterna.

Innan man överväger, vilka prisökningar som i övrigt kunde genomföras, torde man böra undersöka, huruvida och i vilken mån den vinstmarginal, tobaksmonopolet för närvarande arbetar med, skulle kunna möjliggöra en överföring från vinst till skatt. Därvid finner man, att en icke obetydlig sådan överföring skulle kunna ske ifråga om varuslagen röktobak och cigarretter, särskilt till följd av de ovannämnda förändringarna i röktobaks- och cigarrettfabrikationen samt den omständigheten, att värdeskatten för cigarretter

med munstycke är 4 0/0 lägre än motsvarande skattesats för cigarretter utan munstycke.

Det kan vara ovisst, huru stor den mervinst i själva verket är, som tobaksmonopolet för närvarande uttager å rökto bak och cigarretter, och detta särskilt då man tager hänsyn till att de aktuella driftsresultaten icke avspegla de avsevärda prisförhöjningar, som inträtt på höstens råto baksmarknader i U. S. A. och Orienten.

Den vinst, som bör kunna överföras till skatt, är för rökto bak 4 0/0 och för cigarretter 6 0/0, varvid dock de ursprungliga munstyckscigarretterna, där icke någon tobaksbesparing gjorts, och som äro prisberäknade med hänsyn till den hittills gällande beskattningen för dylika cigarretter, måste höjas i pris, därvid prisstegringen i genomsnitt skulle utgöra omkring 1 öre per st. Den ökning i det årliga skatteresultatet, som skulle kunna vinnas genom denna vinstöverföring till skatt, kombinerad med prisökningen å de ursprungliga munstyckscigarretterna, beräknas för rökto bak utgöra c:a 2 milj. kronor och för cigarretter c:a 9 milj. kronor.

Återstå sålunda 9 milj. kronor, som måste uttagas genom prishöjningar å andra slag av tobaksvaror, innan man kommer fram till en ökning av 20 milj. kronor. Närmast torde man då böra inrikta sig på att genomföra en prisförhöjning, som i genomsnitt skulle utgöra: för cigarrer omkring 6 öre per st., för cigarrcigarretter omkring 3 öre per st. samt för snus 5 öre per ask om 50 gram, d. v. s. 1 krona per kg. Med hänsyn till den ringa omfattningen av tuggto bakskonsumtionen och det faktum, att denna konsumtion är stadd i mycket kraftig tillbakagång, synes någon prisökning icke böra ifrågakomma för detta varuslag.

Efter denna prisförhöjning, den femte i ordningen sedan september 1939, skulle medelpriserna och prisindexen för de olika av prisförhöjningen berörda varuslagen bliva:

	Genomsnittspriser	Prisindex
Cigarrer	294.83	138
Cigarrcigarretter	151.48	163
Cigarretter m/m (ursprungliga munstyckscigarretter)	41.56	168
Snus	7.36	188

Enär importen av tobaksvaror f. n. praktiskt taget upphört, har vid beräkningen av ovanstående genomsnittspris endast den egna tillverkningen medtagits.

I samband med de prishöjningar, som verkstälts de senaste åren, har man ansett goda skäl tala för att återförsäljarna icke i rabatt hänseende skola få draga nämnvärd fördel av prisstegringen. Det förutsattes därför, att återförsäljarnas rabatt minskas för:

Cigarrer	från 13 % till 11 %
Cigarrcigarretter	» 11 % » 10 % och
Snus	» 11 % » 10 %

Den ökning i den totala årliga rabattinkomsten, som vid ungefärligen oförändrad försäljning skulle komma återförsäljarna tillgodo, uppgår till cirka 600,000 kronor.

Under hänvisning till vad tidigare anförts föreslås därför, att ökningen i beskattningen sker genom en höjning av värdeskatten med följande enheter för de olika varuslagen, nämligen:

för cigarrer	12 enheter
» cigarrcigarretter	8 »
» cigarretter m/m	6 »
» » u/m	2 »
» röktnobak	4 »
» snus	6 »

därvid ingen åtskillnad synes böra göras mellan inom riket tillverkade och importerade tobaksvaror.

Under förutsättning att försäljningen av tobaksvaror under budgetåret 1942/43 kommer att omfatta i tabell I angivna kvantiteter och att de föreslagna pris- och skatteförhöjningarna skulle träda i kraft fr. o. m. den 1 januari 1942, hava följande beräkningar verkställtts:

Tabell III.

	Kvantitet Antal st. eller kg.	Värde kronor	T o b a k s s k a t t		
			i förhållande till värdet	i förhållande till mycken- het	Summa
Cigarrer	20,500,000	6,044,000	3,142,880	164,000	3,306,880
Cigarrcigarretter.....	175,000,000	26,509,000	15,905,400	700,000	16,605,400
Cigarretter	2,175,000,000	147,524,000	103,266,800	4,350,000	107,616,800
Röktnobak	1,530,000	52,403,000	37,206,130	2,295,000	39,501,130
Tuggtobak	35,000	805,000	346,150	35,000	381,150
Snus	3,530,000	25,981,000	14,809,170	2,647,500	17,456,670
		259,266,000	174,676,530	10,191,500	184,868,030
			Beräknad årlig tobaksskatt enligt tabell I		163,927,530
			Ökning i tobaksskatt		20,940,500

Av denna ökning skulle c:a 10 milj. kronor belöpa på budgetåret 1941/42, varför sammanlagda skatteresultatet då skulle uppgå till c:a 174 milj. kronor. Denna summa ökas emellertid något på grund av att cigarretter utan munstycke försålts under tiden juli—okt. 1941, för vilka cigarretter värdeskatten är 4 % högre än för munstyckscigarretter.

Såsom framgår av beräkningarna skulle den teoretiska ökningen av tobaksskatten under budgetåret 1942/43 bliva icke mindre än c:a 21 milj. kronor i förhållande till det skatteresultat, som utvinnes med nu gällande skattesatser. Om detta resultat i verkligheten kommer att nås, beror på den tobakskonsumerande allmänhetens förmåga att bära de förhöjda priserna, vilket måste anses tveksamt med hänsyn till tobaksvarornas redan höga prisnivå, som framskapats genom de ofta återkommande prisetförhöjningarna sedan krigsutbrottet.

Jag tillstyrker en höjning av skattesatserna för tobaksskatten i enlighet med det förslag, som framlagts i den inom monopolbolaget upprättade promemorian. Som av promemorian framgår, utgår förslaget från en genomsnittlig höjning av styckepriset å cigarrer och cigarrcigarretter med 6 respektive 3 öre samt å de cigarretter, som redan tidigare tillverkats med mun-

Departements-
chefen.

stycke, med 1 öre ävensom en höjning av priset å snus med 1 krona för kilogram, medan förslaget genomförande icke föranleder prisförhöjningar å övriga slag av tobaksvaror, enär omläggningarna i fabrikationen av cigarretter och röktobak utan prissänkning skapat utrymme för ett genomförande av den planerade skattehöjningen utan prisstegring å sistnämnda varuslag.

Jag förordar att skattehöjningen genomföres vid nästkommande månads-skifte.

Återförsäljarrabatten å tobaksmonopolets varor, som under åren 1922—39 utgjort 15 procent för cigarrer och 13 procent för övriga varuslag, har under de senaste åren undergått flera justeringar nedåt. Sedan den 1 mars i år utgör rabatten 13 procent för cigarrer, 10 procent för röktobak samt 11 procent för övriga varor. Trots de nedsättningar, monopolbolaget sålunda genomfört, ha återförsäljarnas bruttointäkter genomsnittligt undergått en icke oväsentlig ökning på grund av de verkställda prisförhöjningarna å tobaksvaror.

Det i promemorian framlagda förslaget utgår från en ytterligare nedsättning av återförsäljarrabatten beträffande vissa varuslag, nämligen beträffande cigarrer från 13 till 11 procent samt beträffande cigarrcigarretter och snus från 11 till 10 procent. För cigarretter och tuggtobak skulle alltså rabatten bliva oförändrad och utgå med 11 procent. Även i detta fall skulle, trots rabattsänkningen, vid ungefärligen oförändrad försäljning en ökning av återförsäljarnas rabattinkomst inträda, vilken av monopolbolaget uppskattas till omkring 600,000 kronor om året.

I denna del föranleder det i promemorian framlagda förslaget ej annan erinran från min sida, än att frågan om återförsäljarrabattens storlek bör upptagas till förnyad prövning, därest en mera bestående minskning i försäljningen efter den nu föreslagna skattehöjningen skulle inträda.

Inom finansdepartementet har upprättats förslag till *förordning om ändrad lydelse av 18 § 1 mom. förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket*, innefattande de förordade skatteförändringarna.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att berörda förslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

R. Borgström.